

Lynets hastighet

Lyntogdebatten er i gang igjen.
Og begge sider har fått ny
ammunisjon.

Tema: **Den nye jernbanen**
side 13-22

Terje Breivik

side 4-5

Nominasjoner

side 8-9

Klimaforlik

side 10-11

02/12

Venstres medlemsmagasin

liberal

Ein epoke er ikkje heilt over

21. mai dette året gjekk statskyrkja over i historia, vart det meldt. Dette er ikkje for godt til å vere sant. Men det er likevel ikkje sant.

Det er ikkje daglegdags at det vert gjort store endringar i den norske grunnlova. Av 25 meldte forslag i førre periode var det berre eitt som fekk det naudsynte fleirtalet når sakene kom til handsaming i mai – nemleg det om statskyrkja. Og ettersom det er ei klassisk, liberal Venstresak som er gjenstand for endringa, er det naudsynt både at saka vert kommentert i Liberal og at det vert gjort merkam på alt som kunne vore betre.

Det er gode grunnar til å vere nøgd med grunnlovsendingane som vart gjort av Stortinget i mai. Grunnlaget vart gjort i kyrkjeforliket som Venstre gjekk med på i 2008. Forliket var ei historisk viktig byrjing for å løysne på banda mellom stat og kyrkje, sa Odd Einar Dørum då. Og det er rett.

Men for å understreke at Venstre ikkje var heilt nøgde likevel, leverte to stortingsrepresentantar eit separat grunnlovsforslag same dagen. Der vart det argumentert for fullt skilje.

For Noreg har ikkje lenger ein statsreligion. Det er ikkje lenger slik at *Den evangelisk-lutherske Religion forbliver Statens offentlige Religion*. Men *Den norske Kirke, en evangelisk-luthersk Kirke, forbliver Norges Folkekirke*, står det derimot å lese i § 16 i dag. Ein kan spørje seg om alle som ikkje er evangelisk-lutherske meiner at dette utgjør den heilt store skilnaden for deira tilhøve til vår felles stat.

Regjeringa har mindre makt over kyrkja med den nye ordninga.

Det er generelt bra, og spesielt bra så lenge Arbeiderpartiet sit i regjering. Regjeringa kan ikkje utnemne biskopar, og kravet om at halvparten av regjeringsmedlemmene må vere medlemmer i statskyrkja har falt bort. Men framleis er kommunane pliktig til å finansiere kyrkja i sine budsjett og til å delta i kyrkjelege fellesråd. Framleis er kyrkjeforvaltninga ein del av statsforvaltninga utan at kyrkja har blitt eige rettssubjekt, og framleis er alle prestar statstenestemenn tilsett i staten og dermed under statsrådet. Men no må dei altså ta instruks frå heidningar.

Kongen treng ikkje lenger *haandhæve og beskytte* vår felles religion, i den grad han har meint at det var naudsynt. Men Kongen må framleis *bekjende* seg til den. Det kravet sørgde kong Harald for sjølv, etter å gripe inn i forlikforhandlingane på ein måte som burde vere fullstendig uohøyr for eit upolitisk statsoverhovud. Men på ein fiffig måte fekk han bevist sin eigen religionsfriheit ved å få politikarane til å gjere som han ville.

Staten må være nøytral overfor livssyn, står det i Venstres prinsipp. *Venstre vil skille stat og kirke og har tillit til at medlemmene vil utvikle Den Norske Kirke som en bred folkekirke*. Det er ikkje det Stortinget har gjort når dei har gjeve staten i oppgåve å forvalte den same folkekyrkja. Det er difor grunnlovsforslaget frå Alvild Hedstein og Gunvald Ludvigsen må løftast på ny. Forslaget seier alt som er naudsynt å seie i Grunnlova:

Alle Indvaanere af Riget have fri Religionsudøvelse. Alle Tros- og Livssynssamfund skal understøttes paa lige Linje.

Tema: Den nye jernbanen

Lyntogdebatten er i gang igjen. Og begge sider har fått ny ammunisjon.

Temadelen handler om jernbane med vekt på lyntog, men vi glemmer da heller ikke Nordlandsbanen.

side 13-22

Fri dressur

Terje Breivik trives godt som ny nestleder i Venstre.

side 4-5

Bedre omsorg

Kampanjer gjør politikken bedre, sier Trine Skei Grande.

side 6-7

Nominasjoner

Flere åpne nominasjonsprosesser i fylkeslagene.

side 8-9

Klimaforlik

Mye Venstre-politikk i det nye klimaforliket.

side 10-11

Debatt 24-25

Meningsmålinger etc. 26-27

Debatt og ymse 28-29

Unge Venstre 30-31

Baksiden 32

Ansvarlig redaktør: Steinar Haugsvær (steinar@venstre.no). Redaktør: Kjartan Almennig (kjartan@liberal.no). Adresse: Møllergt. 16, 0179 Oslo. Telefon: 22 40 43 50. Telefaks: 22 40 43 51. E-post: post@liberal.no. Trykk: Zoom Grafisk AS. Foto ved redaksjonen eller fra Venstres arkiv, med mindre annet er angitt. Deadlineneste nr: 1. oktober.

I den likestilte tid – eller tro?

Om et år feirer vi 100 år med stemmerett for alle i Norge – den 11. juni 1913 fikk kvinner fullt ut stemmerett i Norge som et av de første land i verden.

Dette står som en av de store milepælene i norsk historie, og for dette kan vi takke pågående Venstredamer som aldri ga seg i sitt mål om likestilling for kvinner i menn sin tid.

Venstredamer som Frederikke Marie Qvam, korridorenes dronning, som samlet inn 300 000 underskrifter fra kvinner for unionsoppløsningen. En kamp som skulle bli forarbeidet til stemmerettskampen, og som satt på galleriet i Stortinget og hørte debattene, for så å overbevise representantene om hva de skulle stemme. Og Gina Krogh som aldri godtok et kompromiss. Hun uttalte til Presidentskapet etter votingen i 1913: «Vi hadde aldri tvilt på at vi skulle seire, men at seiren (sic) skulle komme saa stor og fullkommen, så stille og skjønn, som den kom i kveld, det hadde vi aldri drømt om». Og manet til videre kamp for full likestilling i hjem og samfunn, i stat og kirke.

Men er vi så likestilte som vi tror 100 år etter? Damene, og mennene, som kjempet for likestilling for 100 år siden så ikke bare stemmeseddelen som virkemiddel, men også retten til skolegang uansett bakgrunn, tilgang på helsehjelp og muligheten til å ta del i samfunnslivet. Dette handler om de kampene de sto overfor hver dag, og som vi også i dag møter hver dag. Takket være liberale damer som Frederikke, Gina og mange andre står vi i en likestillingstradisjon som vi kan være stolte av, men som også forplikter oss.

For det er mange utfordringer som står igjen. Kvinner rammes hardere og oftere av seksualisert vold enn menn. Vi har en arbeidsmiljølov og et arbeidsmarked som ikke er tilrettelagt for dagens familieliv og som fortsatt er preget av at jenter og gutter tar tradisjonelle yrkesvalg. Og vi har et likelønns-gap. Selv om det «historiske» likelønnsloftet i 2010 ga kvinner 0,3% høyere lønnsøkning sammenlignet med menn, betyr det i praksis bare at kvinner gikk fra 85% til 85,3% av det menn tjener. Dette på tross at vi vet at kvinners yrkesliv er viktigere for norsk velstand enn all den olje vi kan drømme om.

En av sakene vi løftet på Stortinget denne våren handler om diskriminering ved familiegjenforening. I dag er det slik at menn oftere får gjenforening med sin kone fra et annet land enn kvinner gjør med sin mann. Hvorfor er det slik? Det er fortsatt en kamp for at man skal kunne leve med den man er glad i når man er norsk kvinne som forelsker seg med noen utenfor EØS.

Likestilling kan være et av svarene på både de korte og de lange økonomiske utfordringene verden står foran. For belønningen er enorm -

både for enkeltmenneskene og for samfunnet. Verdensbanken viste i sin årsrapport 2011 at diskriminering mot kvinner bremser økonomisk vekst og at satsing på likestilling er et av de mest effektive verktøyene i kampen mot fattigdom verden over. Likestilling i arbeidslivet kan bidra til en betydelig verdiskapning. I Afrika vil økt tilgang for kvinner til produksjonsmidler i landbruket føre til 20 prosent økt matproduksjon. Og ikke minst, når kvinner får mer økonomisk innflytelse i familien, bruker de mer penger på utdanning og helse for barna enn hva menn gjør.

Liberaleres kamp for likestilling skal alltid være underveis og ikke overlates til verken venstresidens tvangseller høyresidens konservatisme. Vi må også løfte de sakene som vi ser i dagens samfunn og som vi ser at vil være viktige at har liberaleres mot også i frem-

tiden. På den måten kan vi ikke bare være stolte av vår tradisjon, men bære den videre.

Trine Skei Grande
Venstres leder

Ny nestleder i fri dressur

Denne våren ble Terje Breivik valgt til ny 2. nestleder i Venstre. Etter 8 år som generalsekretær trives han godt som politiker i fri dressur.

Daniel Heggelid-Rugaas

Terje Breivik sitt første Venstremøte var i Ulvik da kommunevalgkampen i 1987 stod for tur. Som en av få fastboende ungdommer i Ulvik ble han spurt av flere parti om å stå på liste, men han valgte Venstre og ble ungdomskandidat.

– I 1985 var jeg i militæret. Vi fikk fri for å stemme, så stemme måtte jeg. Og jeg visste at en stemme på Venstre var trygt og godt.

Etter valget fikk Venstre inn 5 representanter, og Lars Sponheim ble ordfører. Terje forteller at han lærte mye i disse årene: – Lars er en fantastisk medballkaster. En å myldre ideer med. Han var en aktiv og iverik ordfører.

Terje ble leder for administrasjonsutvalget, og fikk en rask opplæring i å være arbeidsgiver. Tilknytningen til bygda er fremdeles sterk: – Det handler om identiteten, som nesten blir viktigere og viktigere dess eldre en blir. Litt av sjelen ligger også igjen på Hardangervidda etter 8 år som pendler.

Nye roller

I april ble han valgt som ny nestleder i Venstre, og mener vi mennesker er skrudd sammen sånn at skifter vi rolle så skifter vi mentalt fokus. Til tross for en svært vanskelig prosess over to uker på indre bane, skiftet fokuset i samme sekund som valget var tatt.

– Skulle jeg si ja til et så viktig verv, og skulle jeg forlate en jobb som har vært en sentral del av livet, som jeg egentlig ikke var ferdig med? Når jeg nå har blitt nestleder, så kjenner jeg på hvor utrolig godt det igjen er å være politiker i fri dressur, sier han.

I følge Terje er en forutsetning for å være generalsekretær i et politisk parti, at man er et grunnleggende politisk menneske: – En politiker skal være et ombud både for svakerestilte og for interesseorganisasjoner, i tillegg til å være en leder og kjempe for framtidens saker.

Hvem er Venstre et ombud for? Hvem er Venstre-velgeren?

– Det er en jeg kan tenke meg å appellere enda sterkere til: borgeren som vil bidra til fordel for fellesskapet gjennom egeninnsats; enten ved å være et medmenneske eller skape verdier. Et tolerant menneske som også ser Norges internasjonale ansvar.

– Liberalismen er utvilsomt universell. Programmet til Venstre kunne ha fungert for nær sagt alle liberale partier, og vice versa.

I Kongressen i ELDR er Venstre med på å vedta valgmanifestet som de liberale partiene blir valgt på i EU-parlamentet. – Vi blir motatt som fullverdige medlemmer, sier han.

Han er åpen på at det internasjonale engasjementet, blant annet har påvirket hans syn i EU-spørsmålet:

– Da jeg var på min første kongress i LI i Sofia, og statsministrene i Ungarn og Bulgaria sto på talerstolen og fortalte i detalj om hva ambisjonene om medlemskap hadde gjort for landene når det gjelder demokrati, økonomisk tenkning og økonomi, var det utrolig sterkt å høre på.

– Disse uformelle kanalene er mange, og mange ganger viktigere enn formelle kanaler for å påvirke politikken i EU, sier Terje.

Brodd mot sosialdemokratiet

Hans sivile jobb ved siden av vervet som nestleder i Venstre, handler om sosialt entreprenørskap: – Vi tilbyr omsorgstjenester rettet mot personer med sterk hjerne-skade, som gjør det mulig å bo i eget hjem med et skreddersydd aktivitetstilbud.

Han mener Rune Slagstad sin kritikk av helsebyråkratiet er et

godt eksempel som illustrerer en viktig styringsutfordring i det norske samfunnet.

– I 22 år hadde vi samme helsedirektør og 100 byråkrater som styrte alt. Da Venstres velferdsutvalg forsøkte å finne ut av hvor mange helsebyråkrater som jobbet i administrasjonen av helse-systemet i dag, så var det umulig. Sannsynligvis er det et sted mellom 8-10 000.

Terjes største ankepunkt ved sosialdemokratiet er likhetsidealet som er en så viktig del av ideologien: – I realiteten gjøres fellesskapet synonymt med sterk sentralstyring som i praksis fører til større forskjellsbehandling, mener han.

– Rettighetslovgivning, som jeg ikke er i tvil om at er godt ment, kan føre til at folk blir mer opptatt av å kreve sin rett enn å yte sin skjerv. Dette fører i siste instans til et kaldere samfunn, fordi man ikke har respekt for fellesskapsressursene. Man ser ikke lenger sammenhengene.

– Vi må ha mer makt lokalt, for å synliggjøre disse sammenhengene mellom felles ressurser og individuelt ansvar, sier Terje.

Krafttrio

Ved siden av politikken har Venstres nye nestleder to viktige hobbyer: ski og gitar. Hjemme i Ulvik spiller han i en krafttrio med navnet Tre skarpskodde menn, oppkalt etter sangen «Sharp Dressed Men» av ZZ Top.

Kraften han tar ut i skiløypa går imidlertid ikke ut over fellesskapet: – Jeg liker å tro at jeg er en hensynsfull skiløper, selv om jeg kommer i kategorien ivrig mann som nærmer seg 50 i kroppskondom. Men man mister ikke treningseffekten av å være

hensynsfull.

– Norge har mange nok mil skiløype til at det er plass til alle, legger han til.

Venstre er et markert kulturparti. Har Venstre vært for dårlige på idrett?

– Ikke i vilje til bevilgninger, men kanskje i retorikk – når vi skal framheve ting.

Sommerplanene innebærer å kunne være hjemme i Ulvik sammenhengende i flere uker. Det å kunne trene lettkledd når det er varmt og godt, er heller ikke å forakte.

Jakten på de grønne gründerne

I sin tale til landsmøtet i Venstre denne våren, fremhevet Terje Breivik spesielt næringspolitikk som ett av sine saksfelt. Som tidligere gründer har han stor tro på at det trengs et parti som fremhever denne saken.

– Norge har et fantastisk utgangspunkt som en oase i en slitende verden, med store inntekter fra fossile ressurser i mange år framover. Det er nå vi har mulighet til å bygge framtidens næringsliv som skal finansiere velferden, sier Terje.

I partiet har enkelte ment at vi ikke er opptatt nok av industripolitikk, hva tenker du om det?

– Det er en kritikk som vi bør ta på alvor. Vi har alle forutsetninger for å være et industrielt land.

Hva står i veien?

– En eksisterende næringspolitikk som er tilpasset de store og som ikke har tatt potensialet i den grønne næringen innover seg.

Undersøkelser viser at 50 prosent av oss har lyst til å være en gründer: – Men det handler om hvilke signaler vi politikere sender ut og hvilke startmuligheter iderike mennesker har. Og gründerne er fantastiske mennesker, som vi trenger flere av.

Akkurat som Venstre-velgere?

daniel@venstre.no

Besøk for bedre omsorg

– Kampanje er en arbeidsmetode som gjør at vi som er politikere kommer oss ut og snakker med folk og lærer hvordan virkeligheten er der ute. Vi skal være ombud for dem som har stemt på oss. Da blir politikken bedre, sier Trine Skei Grande.

Kjartan Almenning

Det ble Seljord og Telemark Venstre som stakk av med seieren for flest rapporterte besøk per medlem i laget, da Venstre oppsummerte sin velferdskampanje *Operasjon omsorg: Tiltak for å sette folk først* under landsstyremøtet i Halden i juni.

– Denne kampanjen gjør at Venstres folkevalgte og tillitsvalgte får en unnskyldning til å gjøre det alle kommunestyreprerentanter burde gjøre med jevne mellomrom: Oppsøke de institusjonene de er satt til å styre, og snakke med folk de er valgt for å representere, sier Venstres leder Trine Skei Grande.

Tove Hofstad.

Margit Karlsen-Rinde.

Operasjon omsorg

Operasjon omsorg ble lansert på vårens landsmøte, og er en besøkskampanje rettet mot omsorgs-Norge for å få innspill til hvordan vi kan skape fremtidens omsorgssamfunn, og for å finne tiltak som kan skape verdig omsorg. Over hele landet har Venstrefolk besøkt sykehjem, bo- og omsorgssentre, hjemmetjenester, fagfolk, ansatte, organisasjoner, og brukere av tjenestene.

– Jeg lurte oppriktig på hvordan fremtidens omsorgsbehov kommer til å være. Hvordan kan vi for eksempel legge til rette for at folk kan bo lengst mulig hjemme, når det blir langt flere eldre? Hvilke gode ideer finnes der ute, som vi kan lære av, spør Skei Grande.

Rehabilitering på Sunnaas

Selv var partilederen på flere besøk, både i hjemkommunen Overhalla og i Oslo-området. Blant annet var hun på Sunnaas sykehus, som er Norges største spesialist-sykehus innen rehabilitering og fysikalsk medisin. – Poenget var å få innsikt i rehabilitering og habilitering. I dag bruker vi mangfoldige ressurser på å reparere, men ikke så mye på å trene opp og la pasienter ta makta over egen sykdom. Hvis en 18-åring og en 80-åring bryter foten, får de lik behandling på sykehuset. Men når de er ute trenger 80-åringen en helt annen oppfølging.

– Vi snakket med en pasient

som hadde store problemer med sår. Han hadde vært på sykehus i mange år med sår som ikke kunne gro. Problemet var komplisert, og hjemmehjelpen kunne ikke følge opp. Men så var han koblet opp på et videokonferansesystem der Sunnaas kunne følge med hver gang han skiftet på såret. Denne typen konferanseoppfølging bruker Sunnaas mye. Det er klart at det gjør alt enklere – og billigere.

Middag på Stortinget

Til høsten får Skei Grande anledning til å diskutere erfaringene med Tove Hofstad fra Lier i Buskerud. Hofstad var nemlig én av to vinnere blant alle som deltok i kampanjen, som får en dag på Stortinget og en middag sammen med partiledelsen. Sammen med andre i laget gjennomførte hun 13-14 besøk i kommunen.

– Det er første gang jeg drar på slike besøk, sier Hofstad. – Det som slo meg var at det i de offentlige institusjonene ble veldig mye snakk om budsjetter, underbemanning, sykefravær, og at det var tungt å drive. De private institusjonene glødet av engasjement og gav mange konstruktive forslag til endringer.

Skal bygge sykehjem

Hofstad forteller at Lier kommune skal i gang med bygge nytt sykehjem, og at kampanjen var et godt verktøy for å skaffe seg oversikt. – Vi jobber for å få sykehjemmet til å være noe mer enn en

tung, offentlig aktør, men en som kan samarbeide med et mangfold av små, private virksomheter. Hva med en paviljong med trenings-senter, fysioterapi, varmebasseng og lignende? Man må skolerer og trenes inn i alderdommen, sier Hofstad og legger til at besøkene avdekket et stort behov for flere frivillige som kan besøke eldre og omsorgstrengende. – En ting er sikkert, og det er at hver krone som gis til frivillige organisasjoner gir mangedobbelte tilbake.

– Kampanjen gikk over all forventning! Folk var overstrømmende glade for å få henvendelser om besøk, melder Hofstad. – Selv om besøkene stort sett fant sted på dagtid, løste vi det ved å konsentrere besøkene på morgenen eller ettermiddagen. Det er jo dette som er politikk! Ikke bare lage løsninger etter eget hode, men å høre etter hva som er behovet!

Grunnlag for informerte beslutninger

Lier leverte godt, men det ble altså Seljord som vant de 8000 kronene som ble lovet i premie for beste lokallag. – Det var hyggelig, men da vi bestemte oss for å vinne var det egentlig besøket på Stortinget som trakk aller mest, ler lokallagsleder Margit Karlsen-Rinde. – Men vi deltok ikke bare for å vinne, da. Vi var opptatt av temaet i forkant av kampanjen og hadde blant annet kommunalsjef for helse og omsorg på besøk i gruppemøtet like før kampanjen

ble lansert.

– Kampanjen lærte oss mye om hvilke utfordringer vi kommer til å møte lokalt, sier Karlsen-Rinde. – Seljord kommune må kutte flere millioner kroner til helse og omsorg, og vi står overfor mange viktige beslutninger. Dette gav oss muligheten til å fatte mer informerte beslutninger, selv om det alltid er vanskelig å se hvor slike kutt kan gjøres.

Følger opp innspillene

Karlsen-Rinde og Seljord Venstre gikk systematisk til verks, og besøkte både sykehjem, legekontor, hjemmesykepleie, bo- og omsorgssenter, og tjenester for funksjonshemmede og psykisk helse. – Vi ble kun møtt med skepsis ett sted, og det gikk fort over. Det var veldig moro å være med, og folk satte stor pris på å få møte politikere som ønsker å sette seg inn i hverdagen deres, sier Karlsen-Rinde. Hun tok en dag fri fra jobb for å få vært med, og forsikrer at hun kommer til å delta også på kommende kampanjer.

– Vi trenger å få større innsikt i hvordan hverdagen oppleves i omsorgsyrker og i omsorgssituasjoner, mener Trine Skei Grande. – Det er en innsikt vi kan dra nytte av både lokalt i kommunene, og når vi sitter og lager politikk som vi fremmer i Stortinget. Så jeg håper at alle de som nå har vært ute på besøk, setter seg ned og følger opp besøkene med forslag i kommunestyret og til programarbeidet til Venstre, sier partilederen, og understreker at Venstre følger opp innspillene som kommer i løpet av kampanjen ved å vedta ny omsorgspolitikkk på landsstyremøtet i oktober.

kjartan@liberal.no

Pasienten Veronika kunne fortelle Venstre-leder Trine Skei Grande hvordan livet på Sunnaas sykehus er fra hennes perspektiv.

Seksjonssjef Heidi Kjærnes Gaupseth (l.h.) informerer og viser f.v. Venstre-leder Trine Skei Grande, gruppeleder i Nesodden Venstre Anne-Berit Smørås og gruppeleder i Oslo Venstre Toril Berge rundt på Sunnaas sykehus. (Begge foto: Øystein Wolf.)

«Makt skal spres og balanseres»

Nominasjonsprosessane i Venstre er i ferd med å opnast opp. Før stortingsvalet i 2013 er førstekandidatane på plass tidlegare enn nokonsinne.

Kjartan Almanning

I førre nummer av Liberal var det på kronikkplass etterlyst eit opnare partidemokrati. «Partidemokratiet i Norge er blant den demokratiske verdens mest lukkede systemer. Som et parti som alltid har stått i front for demokratiske reformer har Venstres fylkeslag en unik mulighet til å være demokratiets avantgarde,» skreiv Christoffer T. Olsen og Haakon Riekeles.

Berre om lag to prosent av norske veljarar er med å avgjere kva kandidat som skal stå på listene til val. Norske politikarar har i tillegg vore rundhanda med tilleggsreglar som fråtek veljarane ytterlegare makt, slik som kvoteringsreglement, fjerning av stryking, og i realiteten ei avvikling av personstemmene i stortingsval.

Flere skal få delta

Det er langt frå dette til at «makt skal spres og balanseres», slik det står i Venstres 10 liberale prinsipp. På landsmøtet i 2010 vedtok Venstre sine *Prinsipper for en liberal organisasjon*. Der vert det slått fast at *Venstre har ønske om at nominasjonsprosessene skal være åpnere enn de er i dag, ved at flere skal få mulighet til å delta, også i prosessen frem til nominasjonsmøtene. Flere engasjerte, gir bedre løsninger og mer eierskap til løsningene. Det er like viktig at prosesser for å utvikle politikk er åpne i partier som nominasjonen.*

Den klassiske motsatsen til det lukka partidemokratiet finn vi i USA. Dei dominerande partia har opne nominasjonsprosessar

der langt fleire enn partiets eigne medlemmer vert inviterte til å delta. I dei fleste statar gjeld det alle som registrerer seg som veljarar av eit parti, i andre statar er det ikkje slike avgrensingar. Vi treng ikkje reise heilt til USA for å sjå same tendensar. Det islandske Sjølvstendepartiet praktiserer opne prosessar der alle veljarane kan peike ut listekandidatar. Dette er del av ein internasjonal trend.

Engasjement i Hordaland

Det høyrest kanskje ikkje forlokkande ut å la det lokale arbeidarpartilaget få for mykje å seie i Venstres nominasjonar. Men ei opning av prosessen treng heller ikkje bety at ein går til ytterpunkt. Hordaland Venstre er blant dei fylkeslaga som har teke Landsmøtet på ordet, og gjort forsøk med opnare nominasjon.

– Initiativet kom frå Bergen Venstre, kan Ingebjørg Winjum fortelje. Ho er leiar i nominasjonsnemnda, og til dagleg ordførar i Granvin kommune. – Hordaland

er delt inn i regionar, og kvar region hadde ein open runde der ein inviterte alle som hadde ønskje om å stå høgt på lista, til eit debattmøte. På møtet er alle medlemmer velkomne og pressa vert invitert. Dette har ført til mykje større engasjement enn tidlegare, meiner Winjum. Ho anslår at det var til saman 30 deltakarar på møtet i Hardanger, som er uvanleg høgt, og i nokre regionar var det også ein del ikkje-medlemmer til stades.

Nyttig for kandidatane

Dei opne debattmøtene i Hordaland har vore avslutta med prøvenominasjon, der medlemmene vert inviterte til å stemme på kven dei vil ha på topp. I Bergen skjedde røystinga elektronisk etter møtet. Utfallet av røystingane blir teke med i nominasjonsnemnda sitt arbeid. – Dette er ein nyttig prosess for nemnda, men kanskje enno meir for medlemmene, meiner Winjum. – Medlemmene vert kjent med alle kandidatane og får gjere seg meir kvalifiserte oppfat-

ningar tidleg. Og det er nyttig for kandidatane, som får trent seg på å vere kandidatar.

Åstå Årøen er ein av kandidatane som kjempar om topplass i Hordaland. – Dette er veldig positivt å vere med på, meiner ho. – Gjennom møtene får vi tilbakemeldingar «rett frå levra» frå vanlege Venstre-medlemmer, gjerne om det som er litt på sida av tradisjonelle Venstresynspunkt. Det er viktig å få med seg; det er også ein del av Venstre. Ikkje minst er det ei utfordring å debattere med sine eigne. Det vert ein heilt annan type konfrontasjonar enn i debattar mellom partia.

Representativitet på nett

Årøen er opptatt av at slike prosessar må vere representativt. – Å ta i bruk internettrøysting er spennande, men favoriserer ei bestemt gruppe av medlemmene, nemleg dei som er aktive på nett. Dette fungerer neppe optimalt med ein gong; det må implementerast over tid, trur ho.

I Oppland vart Ketil Kjenseth,

som også er fylkesleiar, valt til toppkandidat. Dette skjedde på «Superlørdag». Oppland Venstres eige konsept for nominasjonsmøtet. På Superlørdag fekk delegatane avgjere rekkjefølgja på dei åtte øvste plassane på lista utan at nominasjonsnemnda på førehand hadde utarbeidd ei innstilling. Dei åtte superkandidatane vart bestemt av ei internettbasert røysting som alle medlemmer vart inviterte til å delta på. 12 kandidatar meldte si interesse til å vere med i toppen, og medlemmene kunne stemme på 3 av kvart kjønn.

Inspirasjon frå Finland

– Det var morosamt å delta, men også litt krevande. Eg som til slutt vart valt som førstekandidat, fekk til dømes ikkje høve til å delta i prosessen om kven eg ville ha med meg på laget. Nominasjonsmøtet fekk få føringar. Prosessen mobiliserte veldig, både medlemmer, journalistar og kandidatar, seier Kjenseth og viser til mange pressoppslag og langt fleire lokale medlemsmøter enn han hadde forventet på førehand. – Det må vi kanskje ta litt meir kontroll på neste gong, ler han.

– Ideen til denne prosessen

fekk eg og Mikkel Dobloug om lag samstundes, seier Sanna Sarromaa, leiar av nominasjonsnemnda i Oppland. – Inspirasjonen kom dels frå ein artikkel av Kristin Clement i Aftenposten om kor lukka nominasjonsprosessane i Noreg er, og dels frå Finland. Der har veljarane langt meir makt. Partia nominerer eit visst tal kandidatar, og dei som får flest stemmer kjem inn. Enkelt, greitt og demokratisk, seier Sarromaa, som namnet kanskje avslører at sjølv er frå Finland. – Det fører sjølv sagt til at ein del kjendisar blir valt inn, men det er langt mindre karriereklating.

Ingenting å tape

Styret i Oppland tente på ideen. – Og kvifor ikkje? Vi hadde lite å tape. Oppland har ikkje hatt fast Venstre-representasjon på Stortinget på over 50 år, seier Sarromaa. – No gav vi oss sjølve sjansen til å skape merksemd på ein ny måte, og det lukkast vi med. Det har vore enorm merksemd om prosessen i media, og mykje skryt og positive kommentarar på leiar- og kommentarplass i avisene i fylket. Det kom fleire innmeldingar frå folk som tok steget inn og ville vere med på nettrøystinga,

og det var generelt mykje engasjement og positive bieffektar.

Sarromaa fortel at heile halvparten av medlemsmassen deltok i nettrøystinga. – Alle svar var anonymiserte, men som komitéleiar hadde eg tilgang til statistikk om kven som deltok. Det som er tydeleg er at dei yngste deltok mest, og kanskje mista vi nokre over 60 som ikkje er så hekta på digitale verktøy. Det er mogeleg at resultatet bar litt preg av dette, seier ho, men legg til: – Kanskje hadde resultatet blitt det same med ei tradisjonell nominasjonsnemnd – med den mest stabile kandidaten på topp. Men vi hadde aldri fått ein nykommar så høgt opp utan denne prosessen, trur ho. Nykommaren er den nyinnmeldte barnelegen Dag Helge Frøisland som fenga folk og segla inn på 3. plass, over mange meir erfarne Venstre-politikarar.

Ikkje alle vil på nett

For å ha det klart: Det er ikkje slik at ein treng internettrøystingar for å opne opp nominasjonen i partiet. Det er heller ikkje slik at ein treng andre former for direkteval eller prøverøystingar, sjølv om det er openbare milepæler. Nokre stader nøyer ein seg med å

gå litt saktare fram. Oslo Venstre avviste i vår eit forslag om ein meir open prosess.

– Eg må understreke at vi alleie har ein ganske open prosess der vi involverer lokallaga sterkt. Vi har presentasjonsmøte med alle kandidatane, seier Anders Bergsaker som er nestleiar i fylket. – Årsmøtet har sagt at vi skal opne prosessen enno meir, men forslaga som låg i bordet krevde for mykje til at det var mogeleg å få til i denne omgangen. Det hadde mykje med dei tekniske løysingane å gjere, omsynet til personvern og anonymitet, og med å sikre seg at alle har reelt høve til å delta. Vi skal ha ein open prosess, men vil gjere det skikkeleg, seier han og lovar at fylket arbeider meir med dette fram mot neste val.

kjartan@liberal.no

Nominert før sommaren

Etter planen er alle fylkene ferdig med sin nominasjon i løpet av november. Før sommaren er tre fylker allereie på plass. Liberal kjem tilbake med fylldig presentasjon av desse seinare.

Buskerud: **Rebekka Borsch**
Oppland: **Ketil Kjenseth**
Sør-Trøndelag: **Jon Gunnes**

Østfold hadde nominasjonsmøte 9. juni, men like før Liberal gjekk i trykken valde den nominerte førstekandidaten å trekke seg.

Anne Solsvik

De siste årene har Venstre uttalte ganger etterspurt oppfølgingen av klimaforliket fra 2008, stilt spørsmålsteget ved regjeringens saker som ikke har vært forenelig med forliket og ikke minst etterspurt den nye klimameldingen. Den rødgrønne regjeringen har fått merke at det finnes en grønn opposisjon på Stortinget.

– Vi har mast, bedt på våre knær, ønsket, og av og til kjeftet litt, for å få denne meldinga på bordet – og så kom den endelig. Da har Venstres utgangspunkt vært – fra den lå på bordet – at vi ønsket et bredest mulig forlik i Stortinget om klimapolitikken, sier Venstreleder Trine Skei Grande.

Bare Venstre ville ha forlik

Skei Grande har stått i spissen på Stortinget for å få til klimaforliket. Dette er god tradisjon etter Gunnar Kvassheims arbeid med å få på plass et forlik i 2008. Ingen av de andre partiene var opptatt av å få til et nytt klimaforlik, men Venstrelederen ga seg ikke og etter langt om lenge var forhandlingene endelig i gang.

– Resultatet ble et godt skritt i riktig retning – et såpass godt skritt at jeg knapt nok har hørt en regjeringsrepresentant skryte av noe av det som opprinnelig sto i meldinga. De skryter mest av det man fikk til i forliket, sier Skei Grande.

Og ikke minst, legger hun til med et smil: – Det er alltid veldig bra når de borgerlige partiene – hver eneste gang – trekker regjeringa i riktig retning.

Selv FrP lå an til å dra klimapolitikken i en bedre retning enn

hva SV hadde fått til med Arbeiderpartiet i regjering. Det passet ikke inn i skremselsbilde til de rødgrønne, så de kastet ut FrP fra forhandlingene.

Det globale ansvaret

Venstre mener det er et grunnleggende liberalt prinsipp at vi skal leve slik i dag at det ikke går ut over fremtidige generasjoners mulighet til gode livsvilkår. – Klimautfordringa er en av de største utfordringene som hele vår planet står overfor, og det er en av de utfordringene som vi har felles – alle land. Det er også en av de utfordringene som, hvis vi ikke klarer å håndtere dem, nok ikke kommer til å bli et kjempeproblem for Norge, men det kommer til å bli et stort problem for alle fattige rundt omkring på kloden, påpeker Skei Grande.

– Det som fascinerer meg når vi reiser rundt og snakker med europeiske søsterpartier og andre politiske søsterpartier rundt omkring i verden, er hvor viktig denne dagsordenen er for alle. Selv for dem som har store økonomiske utfordringer, er dette et av hovedtemaene rundt middagsbordet på kvelden, når man skal diskutere hva det er viktig å jobbe med videre framover, sier hun.

Norge står i en særegen situasjon økonomisk når vi sammenligner oss med våre naboer og resten av kontinentet. Norge opplever tider hvor omstilling er en mulighet som kan gripes – ikke noe vi blir presset ut i på grunn av våre egne kriser. Dette engasjerer Venstrelederen.

– Vi har alle disse mulighetene, og vi kunne brukt disse mulighetene enda mer offensivt – vi kun-

ne ha gjort det for flere år siden – for å klare å gjøre de endringene som vi vet at vi må igjennom. Vi må ikke kaste bort den fantastiske økonomiske muligheten Norge har i dag, samtidig som alle andre sliter, til å omstille vårt næringsliv til å klare å takle framtidens utfordringer, for så å være i front, når vi vet at Europa kommer til å etterspørre nye teknologiske løsninger og nye produkter, sier hun.

Venstrestempel på klimaforliket

Forliket var ikke i nærheten av de 45 forslagene som Venstre la inn som sine primærforslag og sendte til miljøvernministeren, men det var en rekke tiltak som førte til et klart Venstrestempel på sluttresultatet.

– Forliket slipper elbilen og kollektivtrafikken frem, kaster oljefyren ut og skal utrede en egen klimalov for å nevne noe av det som har vært viktige Venstresaker i dette arbeidet, sier Skei Grande.

– Det er virkelig en storsatsing på kollektivtransport på vei og bane som ligger her. Vi har nå fått på plass en mer rettferdig belønningsordning, der man belønner ut fra resultat, ikke ut fra hva velgerne har stemt i hver enkelt by. Vi ser en økning med flere milliarder kroner de neste årene, og vi ser at man får en forpliktelse knyttet til Intercity – med begrepet «raskest mulig». Det kan virke byråkratisk, men det kan utgjøre en kjempeforskjell for oss Venstrefolk som er utålmodige etter å se resultater, sier Skei Grande.

Jobb nummer én

Venstre har holdt på sitt viktigste

prinsipp - flest mulig skal bli enige om mest mulig som kan bringe oss i en klimavennlig retning.

– For oss var det viktig å ha et forlik som vi kunne sette navnet vårt under, som vi faktisk kunne stå for, selv om det ikke var bare inneholdt Venstres primære standpunkt. Vi er lei oss for at vi ikke fikk til mer, men vi understreker at dette er et minimumsforlik.

– Venstre er frie til å foreslå enda bedre tiltak oppå det, og det kommer Venstre til å fortsette å gjøre. Vi vil kjempe for at vi skal få til noen maksimumsløsninger på klima framover. Det blir jobb nummer én i valget 2013.

anne@liberal.no

I 2007 la regjeringa fram den første klimameldinga. Da var det Gunnar Kvassheim fra Venstre som tok initiativ til at den burde danne grunnlag for et stort, bredt forlik. **Det skal regjeringen være veldig fornøyd med, for mange av de tiltakene som kom inn i det forliket, er det regjeringen i dag høster heder og ære for når de reiser rundt i verden.**

Klimaforlik med Venstrestempel

Sørlandet, sommer og samling

Rundt 60 små og store hadde funnet veien til ærverdige Strand hotell på Fevik de siste dagene i juli for å få med seg innledninger fra ledelsen i Venstre om venstrepolitikk.

Anne Solsvik
Også kjente navn som Georg Apenes, tidligere direktør i Datatilsynet, Nina Jensen, generalsekretær i WWF, og kommunikasjons- og tidsbrukveileder Cecilie Thunem-Saanum inspirerte forsamlingen. Den største pådriveren for sommersamling har vært Venstres leder.

– Det er viktig for oss å kunne tilby aktiviteter til alle våre medlemmer, som ikke bare er lange dager i møterom med fokus på egen politikk. Med sommersamlingen får vi et sted hvor folk kan stoppe opp noen dager i ferien, ta med familie og bruk alle de fantastiske tilbudene i området i

t tillegg til politisk påfyll, sier Trine Skei Grande.

Samtidig samlet Unge Venstre 250 deltakere til sommerleir på Tromøya. - Det å bruke muligheten til å dra til Sørlandet samtidig som Unge Venstre har sin sommerleir gir oss også anledning til felles aktiviteter og vi blir bedre kjent med hverandre. Det er en styrke for oss som skal inn i et langt valgår, legger hun til.

Dagene gikk med til innledninger, samtaler og gode pauser, men det ble også rom for båttur med innlagt skalledyrfest i hagen til tidligere stortingsrepresentant Helene F. Fladmark i Arendal Venstre og utflukter til blant an-

net konserter, mikrobyggeriet i Grimstad og bading.

En av deltakerne på sommersamlingen var Rebekka Borsch fra Buskerud, som er valgt til førstekandidat til stortingsvalget og møter i sentralstyret.

– Jeg synes sommersamlingen var en vellykket blanding av politisk debatt og skoloring, sommerkos og trivelig samvær med masse andre Venstre-folk. Både lærerik og hyggelig å møte så mange «vanlige» V-medlemmer og UV-ungdommer, sier Rebekka.

Venstres sentralstyre var også med på arrangementet. – Jeg tror hele sentralstyret har godt av en slik utveksling i en avslappet set-

ting som på Fevik. Vanligvis er det jo så hektisk at man ikke får god nok tid til å prate med, og lytte til, alle slags folk i partiet.

Og hva var høydepunktet: - Helt klart hagefesten hos Helene og Fredrik. Alt var bare superkose- lig: den flotte båtturen fra Fevik til Arendal, velkomsten i strandkanten, middagen ute i sommer- varmen, den nydelige sjømaten vi fikk servert og ikke minst hele atmosfæren. Utrolig sjenerøst av Helene å ta imot 60 Venstrefolk i sin egen hage på den måten. Jeg vil benytte anledningen til å si tusen takk til Helene og til Arendal Venstre.

anne@venstre.no

Tema: **Den nye jernbanen**

Lynets hastighet

– Det blir som å innføre elektrisitet. Du klarer ikke fange opp alt i en snever økonomisk modell, sier Marit Veia i Framtiden i våre hender.

Lyntogdebatten er tilbake, og begge sider har fått ny ammunisjon.

side 14-17

Obligasjoner for tog

Vi trenger en ny finansieringsmodell, skriver Borghild Tenden.

side 18-19

Norge på skinner

Vi har fått et dokument for bærekraftige løsninger, skriver Stein Inge Dahn.

side 20-21

Ferd mot nord

I år fyller Nordlandsbanen 50 år, og der snakker man ikke om høyhastighetstog.

side 22-23

– Det blir som å innføre elektrisitet. Du klarer ikke fange opp alt i en snever økonomisk modell, sier Marit Vea i Framtiden i våre hender.

Lyntogdebatten er tilbake, og begge sider har fått ny ammunisjon.

Lynets hastighet

Thomas Havro Hansen

– Vi har kanskje ikke gode nok modeller for å fange det opp, sier Marit Vea. Hun er rådgiver i Framtiden i våre hender og medlem i Venstres programkomité. – Det store ankepunktet mot denne typen samfunnsøkonomiske analyser er at de er laget for å beregne samfunnsøkonomi i små, inkrementelle endringer. De er ikke beregnet på å måle gevinster eller ulemper ved en så radikal endring som høyhastighetsbaner vil være.

Det hun snakker om er den såkalte Høyhastighetsutredningen, bestilt av Jernbaneverket og over-

levert Samferdselsdepartementet tidligere i år. – Det er mye som er bra i Høyhastighetsutredningen, sier Marit Vea. – Den er grundig, men den er veldig fragmentert, for det er ulike konsultantselskaper som har operert med litt ulike metodikk. Så det er også ting som kunne vært gjort annerledes.

Full offentlighet

– Vi startet med å si at høyhastighetsbaner er fullt mulig å bygge og drifte, sier Tom Stillesby. – Det er ingen klimamessige forhold i Norge som er så spesielle at man ikke kan gjøre dette.

Han har ledet arbeidet med utredningen som for et halvår siden ble overlevert Jernbaneverket. Fram til da hadde totalt femten ulike konsultantselskaper, de fleste utenlandske, levert hvert sitt bidrag til framtidens jernbanestruktur i Norge.

– Prosessen har foregått i full offentlighet, sier han. – Og de mange ulike konsultantselskapene ble samlet hver måned for å koordinere og diskutere sine bidrag.

Ifølge Stillesby finnes det et formidabelt marked for høyhastighetstog i Norge, befolknings-

mengden tatt i betraktning. Togene vil ikke bare være en erstatning for flytrafikk fra endepunkt til endepunkt, det finnes også et betydelig underveismarked.

– Det vi også sa var at bygging av høyhastighetsbaner ikke er i konflikt med å starte utbygging av dobbeltspor i Intercity-området mellom Halden, Skien og Lillehammer, sier Stillesby. – Man kan godt gjøre det først, og bruke det som utbygging for en eventuell senere utbygging av høyhastighet. Da blir det ikke bare en fordel for de som bor i de store byene, det vil også gjøre livet for de

som bor i distriktene bedre enn i dag, og det kan danne grunnlaget for mer regional utvikling.

Samtidig er det ingen tvil om at prosjektet ikke lønner seg fra et rent samfunnsøkonomisk ståsted. Til det er utbyggingen for kostbar.

– Men slik vil det nesten alltid være for store samferdselsprosjekter i Norge, sier Stillesby. – Vi er få mennesker, og byggekostnadene er like store her som i andre land. Så du vil svært sjelden se at store infrastrukturinvesteringer på samferdselssiden er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Stillesbys gruppe la fram en egen rapport om finansieringsmodeller, der de foreslår at det opprettes et dedikert utbyggings-selskap for prosjektet. – Og vi mener alle midlene må allokere på starttidspunktet, da får man en effektiv og raskest mulig gjennomføring, sier han. – Fortsetter man slik det er i dag, med usikkerhet for hvert budsjettår, så vet man egentlig aldri om man har midler.

Klimafiendtlige tunneler

Ett av resultatene var at utbygging av høyhastighetslinjer i

Norge vil øke CO2-utslippene. *Byggingen*, altså, og i første rekke gjelder det tunnelene.

– Det er ikke det å sprengne tunnelene som er forbundet med store CO2-utslipp, sier Stillesby. – Det er produksjonen av sementen som skal dekke tunnelen på innsiden. Våre tunneler er kledd innvendig med glatte vegger. Og det er lange tunneler.

Men det forskes mye på tilvirkning av sement, sier Stillesby. Noen mener utviklingen vil føre til at sement kan produseres med langt lavere CO2-utslipp enn i dag. Da endres klimaregnskapet.

Marit Vea mener Stillesbys utredning opererer med en alt for høy tunnelandel. Her skiller den seg fra utredningen Norsk Bane har gjort sammen med Deutsche Bahn.

– Høyhastighetsutredningen har hatt begrenset med tid og ressurser, og de har nøydt seg med å sette store linjer på et kart. Vi tror det er mulig å redusere tunnelandelen ved å optimalisere trasévalgene, ha mindre utstøping, og ikke minst ha i bakhodet at det er et mål å gjøre dette så klimavennlig og så billig som mulig.

Bare korridorsøk

– Jernbaneverkets utredning gir et korridorsøk, ikke et trasésøk, sier Kjell Stundal, styreleder i Norsk Bane. I 2008 bestilte han en utredning fra Deutsche Bahn, som skulle finne fram til de sterkeste trafikkkoridorene og utrede de mest lønnsomme traseene i Sør-Norge. Hovedkorridorene i utredningen ble ferdigstilt i mai 2009, og Stundal mener Jernbaneverkets skisser ikke er presise nok.

– På strekningen Oslo-Trondheim har Jernbaneverket 20% større tunnelandelen enn DB, noe som gir 90 km lengre strekning med tunnel, sier Stundal. – Jernbaneverket har planlagt på kart med målestokk 1:50.000, og da er du ikke i nærheten av å ha god nok presisjon på traseene. Deutsche Bahn har laget sine beregninger i en målestokk på 1:5.000. Mer nøyaktige traséberegninger vil kunne redusere tunnelandelen, forteller han. Dermed

synker også både kostnadene og klimautslippene.

– Vårt konsept er at vi ønsker å finne fram til de mest lønnsomme traseene som ikke trenger statsfinansiering, sier Stundal. – Jernbaneverkets fokus har ikke vært på bedriftsøkonomisk lønnsomhet, men på oppgradering av eksisterende jernbane. Vi ønsket å finne korridorer som gir så store inntekter at investeringene kan lånefinansieres. Det gir et helt nytt potensial for rask utvikling av et moderne jernbanenett i store deler av

landet, dersom bevilningene over statsbudsjettet kan brukes til lokal- og regionalstrekninger og langdistanse i stor grad kan bygges lånefinansiert.

Stundal mener å ha funnet to norske togkorridorer som har stort nok driftspotensial: Et høyhastighetsnettverk fra Oslo til Trondheim med forgrening til Møre og Romsdal, og et annet nettverk fra Oslo til Bergen, Hau-

gesund og Stavanger med forgrening til Grenland og Kristiansand.

– Begge disse korridorene har i dag stor flytrafikk, sier Stundal. – Vi ser på disse som to av Europas sterkeste høyhastighetskorridorer. I følge DB er inntektpotensialet så godt at investeringen vil kunne nedbetales over 30 år med lav rente, og deretter gi gode netto inntekter til driftselskapet i mange tiår framover.

Heldøgnsfrekvens

Det er bare høyhastighetsbanene som har potensial for lønnsom drift i Norge, mener Kjell Stundal. Lokal- og regionaltransport må alltid subsidieres. – Sånn er det overalt i Europa, sier han. – Ingen klarer å lage lønnsom jernbane med lokaltog.

Og der lokal- og regionaltog i hovedsak frakter folk til og fra arbeid, med trafikktopper i rush-tiden og liten produksjon resten

av døgnet, fungerer langdistanse-reiser annerledes. – Langdistansesegmentet har en heldøgnsfrekvens, mener Stundal. – Her kan vi få stort reisevolum hele døgnet

«Vårt konsept er at vi ønsker å finne fram til de mest lønnsomme traseene som ikke trenger statsfinansiering.»

Kjell Stundal

nettets i seg selv vil kunne gi noen avkastning, verken for samfunnet eller for næringslivet som sådan.

– Du kan få en bedre regularitet på arbeidsreiser rundt de største byene, men det gir liten effekt for næringslivet, liten distrikteffekt og minimal klimagevinst, sier Stundal. – Med høyhastighetsbaner på lange distanser får du både flyttet det meste av flytrafikken ned på bakken, noe som er med på å øke frekvensen på lokal- og regionaltog, samtidig som det gir et godt tilbud til

distriktene langs traseene. Langdistansehøg fartstog vil i tillegg fange opp næringslivet sitt behov for godstransport, og vil både redusere avstandsulempen og fraktkostnadene for bedriftene i Vest- og Midt Norge. Ved å flytte store mengder gods over fra vei til bane ligger det også store innsparinger for samfunnet i vegslitasje og ulykker.

Ned til tre timer

– Det jernbanenettet vi har på fjernstrekninger i dag har nesten ingen reisende, og det er ekstremt utsatt for klimaendringene i form av flom, skred og ras, sier Marit Veia. – Det er ikke godt nok på gods, ikke godt nok på noe som helst. Vi tror ikke det er noen farbar vei å ruste opp det eksisterende linjenettet. Det er det ingen i miljøbevegelsen som tror.

Å ruste opp det eksisterende nettet vil gi en for liten økning i antall passasjerer til at det gir

særlig mening, ifølge Veia. Derfor må det bygges helt nye baner. Venstre har gått inn for at reisetiden mellom de store byene må kuttes til fire timer, men Veia mener reisetiden må ned enda en time.

– Fire timer er en løsning som ikke er så veldig framtidig, sier Veia. – Toget skal konkurrere med fly. Nordmenn flyr mest innenlands i Europa, og det er det

markedet vi skal ha over på tog. Det skjer av seg selv hvis reisetiden kommer under tre timer. Det er mulig å få til, men det koster penger.

Veia er også kritisk til at Jernbaneverkets utredning la til grunn at en

Tom Stillesby

utbygging av høyhastighetsbaner ville ha lite å si for godstrafikken, fordi godstrafikk ikke er like avhengig av rask levering. – Det er forsåvidt riktig, sier Veia. – Men godstrafikken er avhengig av forutstigning, og det gir ikke jernbanen i dag.

Klimanøytral

– Tog er jo den eneste transportformen som kan frakte mange og som til slutt blir klimanøytral, sier Stillesby. – Det å fortsette å bygge veier som det skal kjøre biler på, eller flere terminaler på flyplassene, vil bare fortsette å slippe ut CO2. Tog er det eneste som kan snu den trenden.

– Men jeg ville nok ikke kalt høyhastighetstog et klimaprojekt, sier Stillesby. – Til det synes jeg besparelsen er for liten. Det blir sluppet ut veldig mye CO2 i byggefasen, og det tar veldig mange år før du har spart inn disse utslippene. Til syvende og siste får man en positiv CO2-gevinst, men hvis man i Norge er på jakt etter prosjekter som kan redusere CO2-utslippene så tror jeg man kan finne prosjekter i andre sektorer som vil gi en større besparelse.

– Intercity med en gang

I motsetning til de andre synes Kjell Stundal det er en forhastet strategi å bygge ut Intercity-nettet først. Han mener Intercity- og høyhastighetsnettverket må bygges ut parallelt. Det vil gi en vinn-vinn situasjon både i funksjon og økonomi.

– Bygger du Intercity-nettet separat blir det en kostbart ut-

bygging uten inntektside. Vi har beregnet en stor gevinst i å bygge dette samtidig. Langdistansenettet kan fange opp Intercity-trafikken ved å stoppe vekselvis på de store Intercity-stasjonene, og samtidig gi et mye raskere togtilbud, sier Stundal. – Dette er veldig viktig å få fram.

Høyhastighetsbanene må nå utredes videre. Kostnadene må ned, og markedet må opp. Nå venter Tom Stillesby spent på at Samferdselsdepartementet skal omgjøre utredningen hans til en stortingsmelding. Den er ventet i februar/mars 2013, forteller han.

– Personlig håper jeg vi nå kan sette i gang med planleggingen av Intercity-linjene i større skala, sier han. – Og at vi kan få dobbeltspor med hastigheter på 250 km/t mot slutten av 2020-tallet.

I mellomtiden ønsker Marit Veia at politikerne går videre med nye spor på Intercity-triangelet på østlandet.

– Og så må vi ha en langsiktig strategi for fjernstrekningene, sier hun. – Det blir en politisk diskusjon hvordan den strategien skal se ut. Vi må enten ruste opp for fullt, eller så må vi akseptere at det er fly som er det viktigste transportmiddelet i Norge.

thomas@liberal.no

Marit Veia. (Foto: FIVH)

Kjell Stundal

Tom Stillesby. (Foto: Scanpix)

Obligasjoner kan løse jernbanekrisen

Togutredninger kommer nå på løpende bånd. Kunnskapsbasen for framtidens finansiering av tognettet nærmer seg komplett. Samferdselsministeren «gleder seg til en åpen debatt». Det er til å gremmes av.

Borghild Tenden

stortingsrepresentant, Venstre

I løpet av det siste året har vi fått på bordet en rekke rapporter, analyser og forslag til framtidig finansiering og gjennomføring av en bedre jernbane i Norge. En topptung jernbanegruppe, med sjefer fra NSB og Jernbaneverket, har presentert sine konklusjoner. På nyåret ble Høyhastighetsutredningen presentert, og parallelt utredes InterCity-strekningene i Norge. I et voksende berg av analyser og rapporter, presenterte Aftenposten nylig en rapport fra Vista Analyse. De anbefalte et nytt finansierings-system for vei og jernbane.

Rapporter framfor jernbane

Rapportene utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag for en mer moderne jernbane, men samtidig er det et faktum at det er lettere å bevilge millioner til en utredning enn milliarder til jernbanen. Når en rapport inneholder fornuftig nytenkning, møter samferdselsministeren analysene med lett-vinte skuldertrekk av typen "gleder meg til debatten". Det er til å bli opprørt av. Responsen er urovekkende, for den illustrerer en ansvarlig statsråd med totalt mangel på vilje til gjennomføring.

Den siste rapporten fra Vista Analyse, slår fast at man for store jernbane-prosjekter bør opprette egne selskap som kan lånefinansiere utbygginger. Disse lånene kan gis som statslån eller statsgaranterte, langsiktige obligasjoner. Konkret er denne finansieringsmodellen aktuell for utbyggingen i InterCity-triangelet mellom Oslo og Skien/Halden/Lillehammer.

Heller ikke årets budsjett løfter Norge opp fra et bunnivå når det gjelder jernbaneutbygging.

I klartekst: Analysen og anbefalingene er på det nærmeste en blåkopi av det Venstre foreslo i Stortinget for et år siden. Til ettertanke: Regjeringspartiene stemte ned forslaget.

Prioriterer ikke jernbane

Årets statsbudsjett er rekordhøyt. I 2012 passerte utgiftene i statsbudsjettet for første gang 1000 milliarder kroner. Heller ikke årets budsjett løfter Norge opp fra et bunnivå når det gjelder jernbaneutbygging.

To faktorer er altoverskyggende:

- Selv om budsjettet overstiger 1000 mrd., står jernbanen langt nede på prioriteringslisten til mange politikere, partier og kanskje også mange velgere.
- Selv om oljefondet er rekordstort, tåler ikke norsk økonomi

omfattende investerings- og utbyggingskostnader ut over statsbudsjettet uten å koke over.

Det kommer altså ikke noen gyllen pott fra himmelen til jernbaneutbygging. Dermed er det sjakk matt for oss som ønsker dobbeltspor, flere tog, færre forsinkelser og endatil lyntog. Det kommer til å bli nye studieturer for samferdselspolitikere til land med bedre jernbane enn Norge. De kommer tilbake blanke i øynene, men straks de står på Løvebakken utenfor Stortinget rammer virkeligheten dem med full kraft.

En god debatt, eller ny jernbane?

Spørsmålet er enkelt: Kan vi finne en annen finansieringsmodell enn oljefond og statskasse? Svaret er ja, og ideen er ikke ny: Det handler om statsgaranterte obligasjoner. Dette er ikke en utopisk drøm. Vi har gjort det før. Da Norge ble bygd opp igjen etter depresjonen i 1930-åra og verdenskrigen i 1940-åra, lanserte regjeringen Gerhardsen premieobligasjonen «Gullfisken». Blant annet med pengene herfra bygget vi den infrastrukturen som nå forfaller.

En slik finansieringsmodell kan bli grunnlaget for et omfattende løft for jernbanen. Dette innebærer at staten låner penger fra bl.a. enkeltpersoner, bedrifter, livselskaper, investorer og pensjonskasser. Obligasjonene må være statsgaranterte og med en avkastning godt over bankinnskudd. Hensikten med lånefinansiering er å gi utbyggings-selskapet rammebe-

Spørsmålet er enkelt: Kan vi finne en annen finansieringsmodell enn oljefond og statskasse? Svaret er ja, og ideen er ikke ny.

tingelser som sikrer en effektiv utbygging, uavhengig av årlige budsjetter og beslutningsprosesser.

Dette er altså mulig. Det viser den nevnte rapporten fra Vista Analyse, som altså er utført på oppdrag fra Samferdselsdepartementet.

Vilje til gjennomføring

Konkrete forslag til jernbaneutbygginger er ingen mangelvare. Det mangler heller ikke på rapporter og analyser som dokumenterer behovene. Utfordringen er imidlertid total idétørke og manglende vilje til å gjennomføre alternativ finansiering av viktige jernbaneprosjekter.

Få Norge på skinner!

Mens etterkrigstidens jernbanepolitikk i Norge synes å ha vært styrt ut fra en forvitningsstrategi, har vi nå fått et dokument som peker på bærekraftige løsninger for fremtiden.

Stein Inge Dahn

samferdselspolitiker (V), Vest-Agder fylkesting

Et bredt flertall på Stortinget gav i 2009 Jernbaneverket i oppdrag å utrede høyhastighetstog mellom de store byene i Sør-Norge, også med tilknytning til våre naboland. Oppdraget ble gitt "med utbygging som siktemål", og det er spandert 50 millioner kroner på utredningsarbeidet. Sluttrapporten fra den omfattende Høyhastighetsutredningen, som nå er ute på høring, er gledelig lesestoff. Her slås det fast at høyhastighetsbaner i Sør-Norge både er teknisk mulig å bygge ut, at driften av de fleste banene vil være lønnsom og at de vil gi et viktig bidrag til å redusere norske klimagassutslipp i fremtiden.

Mens etterkrigstidens jernbanepolitikk i Norge synes å ha vært styrt ut fra en forvitningsstrategi, har vi nå fått et dokument som peker på bærekraftige løsninger for fremtiden. Manglende satsing på utbygging og vedlikehold tilpasset samfunnsutviklingen og behovet, har bidratt til at norsk samferdselsinfrastruktur i dag viser klare symptomer på infarkt. Høyhastighetsutredningen viser vei ut av dette uføret.

For medisinen kan ikke være at en uforholdsmessig stor andel av samferdselsinvesteringene går til utbygging av flere og bredere veier for biltrafikken. Forskning viser at dette først og fremst vil skape mer biltrafikk, mer kø – og en fortsatt uakseptabel økning av klimautslipp og lokal forurensing. Erfaringer fra utlandet viser at det ikke er noen sammenheng mellom satsing på bredere veier for bilene og effektiv trafikkavvikling. Tvert imot: Det er i land som har satset tungt og ensidig på slike løsninger hvor innbyggerne tilbringer mest tid sittende uvirksom i bilkø, hvor trafiksikkerhetsnivået er uakseptabelt og hvor miljøbelastningene er størst. Dette er konsekvenser og samfunnskostnader som bør komme tydeligere frem i samfunnsdebatten. Dessuten kan bilen aldri konkurrere med et høyhastighetstog i hurtighet og effektivitet. Høyhastighetstog beveger seg tre ganger så raskt som biler gjør på våre beste motorveier.

Mens etterkrigstidens jernbanepolitikk i Norge synes å ha vært styrt ut fra en forvitningsstrategi, har vi nå fått et dokument som peker på bærekraftige løsninger for fremtiden.

Nytten som togpassasjerer har til å kunne utføre arbeidsoppgaver mens de reiser må ikke undervurderes. Allerede i dag er det arbeidsgivere som regner tiden på toget som nyttig og lønnet arbeidstid.

Selvsagt blir ideene om høyhastighetstog i Norge møtt med motargumenter. Viktigste er de store investeringskostnadene som bidrar til et negativt samfunnsregnskap. I denne debatten underslås ofte at stort sett all satsing på samferdsel i Norge er samfunnsøkonomisk ulønnsom. (Bortsett fra utbygging av sykkelveier...). Når det gjelder samfunnsnyttien av raske tog, er det stor grunn til å gå disse beregningene nærmere etter i sømmene. Flere fagmiljøer har pekt på at verdien av den betydelige regionutviklingen som vil følge av en utbygging av høyhastighetsbaner er undervurdert. Det samme gjelder det store potensialet for

underveispasasjerer på de nye jernbanelinjene. Her er det i Høyhastighetsutredningen valgt å gjennomføre beregninger kun for reiser lengre enn 100 km. Det er åpenbart at dette i stor grad bidrar til å undervurdere potensialet for økt bruk av kollektivtransport og derved den totale samfunnsnyttien, spesielt i landsdeler hvor det fra før av er tett mellom eksisterende befolkningsentra.

Et annet motargument som det ble sterkt fokusert på da Høyhastighetsutredningen ble lagt frem, er miljøbelastningene ved utbygging av slike banestrekninger. Spesielt på strekninger hvor det er stor andel av tunneler, vil det ta flere år før miljøregnskapet går i pluss. Men kritikerne unnlater behendig å foreta sammenligninger med alternativene. Motorveger er bredere og båndlegger enda mer areal enn høyhastighetsbaner vil gjøre. Motorveier i norsk landskap må også ha lange tunneler. Miljøregnskapet for anlegg av motorveier vil aldri gå i pluss, slik som miljøregnskapet for høyhastighetsbaner gjør etter noen tiår.

Det er ingen motsetning mellom planene om ferdigstilling av InterCity-triangelet på Østlandet, og en videre høyhastighetssatsing på region- og langdistansetog til de store byene i Sør-Norge. Tvert imot: En overmoden oppgradering av InterCity-triangelet mellom Skien, Halden og Lillehammer tilpasset hastigheter på 250 km/t vil være første viktige fase i en slik satsing. Derfor bør InterCity-triangelet bygges ut raskt og mest mulig effektivt.

Norge har 48 km med høyhastighetsbane i dag, Sverige har 1715 km. Svenskene bygde nylig ut Botniabanen på 10 år i en landsdel som har et vesentlig lavere befolkningsgrunnlag enn hva flere av de foreslåtte bane-

strekningene i Norge vil ha. I Sverige har myndighetene vedtatt at 250 km/t skal være standard hastighet for all fremtidig jernbaneutbygging.

Norge brukte 37 år på å øke folketallet fra 4 til 5 millioner innbyggere. Det vil gå mindre enn halvparten av den tiden før vi er 6 millioner mennesker her i landet. Transportbehovet som følger av denne akselererende raske befolkningsveksten må først og fremst tas med effektiv kollektivtransport. Det krever modige og visjonære beslutningstakere, og det er den rollen Venstre nå må ta. På denne bakgrunn var det gledelig og fremtidsrettet at Venstres landsmøte i 2012 fattet vedtak om å prioritere høyhastighetsbaner for langdistanse, regional/ Inter City og godstrafikk i Norge.

Venstres offensive satsing på jernbaneutbygging krever en ny finansieringsordning. Venstre vil ta i bruk statlig garanterte obligasjoner som finansieringsmodell for jernbaneutbygging. Venstre bør også vurdere å gå inn for endringer i handlingsregelen. Bør det ikke kunne forsvares at midler som er oppspart som følge av produksjon av fossilt brensel kan anvendes til investeringer i fremtidens transportsystemer i Norge som på sikt har et positivt klimaregnskap?

Venstre har med vår landsmøteuttalelse vist retning, og inntatt en visjonær lederrolle for en bærekraftig og effektiv samfunnsutvikling. Fremtidsrettet satsing på skinnegående transport kan bli en av våre aller viktigste merkesaker i årene som kommer. Nå begynner arbeidet med å følge opp disse gode fortsettene i praktisk politikk. Venstre skal få Norge på skinner!

Lang dags ferd mot nord

Debatten om høyhastighetstog går ikke like heftig rundt alle banestrekningene i Norges jernbanenett. I år fylte Nordlandsbanen 50 år. Der er andre utfordringer viktigere.

Kjartan Almanning

Den 726 kilometer lange Nordlandsbanen, som går mellom Trondheim via Fauske til Bodø, ble fullført i 1962. Den første delen av det som i dag heter Nordlandsbanen ble åpnet allerede i 1881. Deretter gikk det steg for steg oppover i Trøndelag og etter hvert Nordland: Til Levanger i 1902, til Grong i 1929, og til Mosjøen i 1940. Til tross for tyskerenes ambisjoner om bane helt til Tromsø, kom man først over Saltfjellet i 1947.

Nordland Venstre har lenge talt for å legge til rette for en økning av både persontrafikk og gods på strekningen. Men fart er ikke det viktigste: Her er det større behov for flere møtespor, og for et fungerende signalanlegg. Den første delen av Nordlandsbanen, Meråkerbanen, er en flaskehals og trenger videre utbygging, og mellom Trondheim og Steinkjer trengs det elektrifisering, mener Nordland Venstre – og flere med dem.

Nord-Norgebanen, som er en planlagt forlengelse av Nordlandsbanen fra Fauske til Tromsø, ble lagt på is av Stortinget i 1992, etter at den andre utredningen av banestrekningen ble fremlagt. Men debatten går, og senest i år vedtok Bodø Venstre en uttalelse om at saken må løftes på dagsorden. Stortinget vil videreutvikle næringsvirksomhet og verdiskaping på land og i havet i hele Nord-Norge, sies det i forbindelse med Nordområdemeldingen. Og vi ser en økning i næringsaktiviteten, i nord, særlig i petroleumssektoren.

Men er jernbane i Nord-Norge en god prioritering? May Valle er gruppeleder for Venstre i fylkestinget i Nordland, og har tidligere vært fylkesråd for samferdsel.

Hvilke samferdselspolitiske utfordringer mener du er størst i Nordland, og i Nord-Norge mer generelt?

Landsdelen er langstrakt med mange øyer og øyboere, og flere øyer har stor produksjon innenfor oppdrett og fiskeri. Det er stort behov for rask levering til markedene i Europa, Asia og Russland. Transportsektoren står for store klimagassutslipp, og handelspartnerne gir bedre pris på fisk som er fraktet i såkalte grønne korridorer, det vil si transportkorridorer med reduserte miljøkonsekvenser. I tillegg må frakten gå raskt. Nordland har en krevende logistikk, med mange ferjestrekninger, krevende fjelloverganger

og en jernbane som har ventet i mange år nå på å få signalanlegg. Nordlandsbanen er i dag oppfattet som upålitelig og ikke egnet for ferskvarer som krever punktlighet. Derfor blir det mye vogntog fram til Oslo. Det er en utfordring både for miljø og trafikksikkerhet.

Nordlandsbanen er 50 år i år, og frakter over 150.000 passasjerer i året. Den blir sagt å få stadig større betydning. Hvordan det?

Det er særlig viktig for næringsutvikling. Store mineralfunn i Nordland gir muligheter for vekst i gruve- og bergverksindustrien. Her er det store markeder for optisk industri i blant annet Kina, Japan og Nederland. Handel med andre land krever miljøbevissthet og resultater når det gjelder reduksjon av klimagasser. Jernbanen er fremtiden, men må være pålitelig.

Du kan få si litt om Ofotbanen også, selv om den ikke er knyttet til Nordlandsbanen. For den transporterer mer gods enn alle andre jernbanestrekninger i Norge til sammen – over 15 millioner tonn i året?

Ofotbanen er Norges mest økonomisk lønnsomme jernbane. Der transporteres gods fra Sverige ut til Narvik havn og særlig fisk i retur til Europa og Russland med ARE-toget. Utbyggingen øker i malmindustrien på svensk side, og dermed øker behovet for kapasitet på jernbanen. Innen få år

bør banen ha utbygd dobbelspor. I mellomtiden kan man øke kapasiteten med flere kryssingsspor. Banen er for øvrig elektrifisert, og på grunn av høydeforskjellene og den store bremsekraften, produserer banen elektrisitet som leveres til strømmettet i Narvik. Det er god miljøpolitikk!

Nordlandsbanen drives for øvrig på diesel, og Nordland Venstre arbeider for alternativ drivstoff på lokomotivene. Med mange og trange, lave tunneler vil en elektrifisering av jernbanen ble veldig kostbart.

Nord-Norge har et godt utviklet nett med kortbaneflyplasser, og det meste av bosetning befinner seg nær kysten, med de tilhørende muligheter det gir for sjøtransport. Er det i denne sammenhengen riktig å prioritere en videre utbygging av Nordlandsbanen, slik mange tar til orde for? Er det fortsatt liv i visjonen om Nord-Norgebanen?

Topografien i landsdelen – langstrakt og med lang kystlinje – krever en kombinasjon der de ulike transportmidlene utfyller hverandre. Da Nordlandsbanen ble byg-

get fram til Fauske, ble det sagt at E6 fra Fauske og nordover skulle prioriteres og utbedres. Vegene ble åpnet i 1986 med finansiering fra kraftutbygging og bompenger, men tunnelene innfrir ikke dagens krav til høyde og bredde for vogntog. En del flaskehals med stigninger og smal veg gjør det vanskelig for vogntog, særlig på vinterstid. Strekningen krever utbedring.

Det har vært og er fortsatt et ønske om en forlengelse av Nordlandsbanen fra Fauske, men kostnadene blir store. En opp-

gradering av Nordlandsbanen og opprusting av E6 mellom Fauske og Narvik vil være mest realistisk. En annen mulig løsning for transport, er den såkalte Nord-Norgelinjen – der konteinere omlastes til båt i Bodø for frakt videre nordover.

Men veksten i fiskeri- og oppdrettssektoren og gruvedrift kan raskt øke behovet for frakt med bane. Området mellom Fauske og Narvik er svært spennende i så måte. Jeg tror imidlertid at med alle behovene for oppgradering langs den eksisterende traseen, så er dette en visjon med langt tidsperspektiv.

Hvis du skulle gi ett innspill som Venstre må sette på dagsorden av samferdselspolitiske spørsmål i stortingsvalget i 2013, hva ville det blitt?

Veg. For Nordland er det avgjørende at vi har en E6 som kan trafikkeres trygt både sommer og vinter, og at vegene innfrir internasjonale krav til standarder når det gjelder stigningsforhold og tunnelhøyde og -bredde. Så vil jeg nevne at ferjefylker har store utfordringer med store kostnader til ferjedrift. Vi får ikke valgt gassdrift i fylket fordi dette er for dyrt i forhold til diesel. Her må vi ha incentiver til å velge miljøvennlig!

kjartan@liberal.no

Fra våre venner
Liberal Democrats
Storbritannia

(fra den borgerlige koalisjonens regjeringsdokument:)

Regjeringen mener at en moderne infrastruktur for transport er avgjørende for en dynamisk og næringsrettet økonomi, i tillegg til å øke den generelle velvære og livskvalitet. Vi må gjøre transportsektoren grønnere og mer bærekraftig, med tøffere utslippsstandarder og støtte til ny teknologi.

- Vi vil gi jernbaneoperatørene insentiver til å investere i de forbedringene passasjerene ønsker seg - som bedre tjenester, bedre stasjoner og lengre tog.

- Vi vil reformere måten beslutninger om transportprosjekter fattes på, slik at fordelene ved lave utslipp (inkludert lette jernbaneoppbygg) blir fullt ut anerkjent.

- Vi vil etablere et høyhastighetsnett for jernbane som en del av vårt program for å skape en lavkarbonøkonomi. Vår visjon er et nasjonalt høyhastighetsnettverk for hele Storbritannia. Den finansielle situasjonen tilsier at dette må bli oppnådd gjennom flere faser.

- Vi vil omdanne jernbanemyndighetene til et mektig ombud for passasjerene.

Miljø som salderingspost

Miljøutfordringene står i kø i kommune-Norge. Om klimahandlingsplaner, ulovlige søppeldynger, bevaring av det biologiske mangfoldet eller strandsonevern: En rekke undersøkelser og statistikker viser at kommuner ikke ivaretar miljøansvaret sitt godt nok.

Debatt

Rebekka Borsch

leder i Buskerud Venstre

Mangel på kapasitet og kompetanse i kommuneadministrasjonen ser ut til å være den viktigste hindringen i det kommunale miljøvernarbeidet. Dette er urovekkende med tanke på at stadig mer miljøansvar legges til kommunal forvaltning.

Gap mellom ambisjoner og evner

Det er et åpenbart gap mellom kommunenes evner og statens ambisjoner når det gjelder miljøarbeidet. Den sittende regjeringen har høye forventninger til kommunene som lokale miljøvernmyndigheter. Regelverket skjerpes både her og der. Sommeren 2010 sendte kommunalminister Liv Signe Navarsete brev til alle landets kommuner og minnet dem om at de skal lage energi- og klimahandlingsplaner snarest. Den nye naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven øker kravene til kompetanse i kommunenes saksbehandling. Det samme gjør helhetlig vannforvaltning gjennom EUs vanddirektiv og lokal forvaltning av verneområder. Men det hjelper ikke med nytt regelverk hvis ingen kan bruke det, og handlingsplaner uten gjennomføringskraft har null verdi.

Eksempelene jeg har samlet her gir et inntrykk av hvor slepphendte kommuner er med å følge opp sitt miljøansvar på en rekke områder.

Pliker følges ikke opp

En undersøkelse gjennomført av Klima- og forurensningsdirektoratet og Direktoratet for naturforvaltning i 2009 viste at 60% av de undersøkte kommunene hadde unnlatt å følge opp sine plikter til å fjerne ulovlige

Bare 6 % av kommunene stiller krav til miljø og klima når de setter i gang bygg- og anleggsprosjekter.

stengsler i strandsonen. Undersøkelsen pekte også på at kompetansenivået er for lavt og at opplæring ikke er på plass.

Byggeaktiviteten i strandsonen skjøt derimot fart i 2009 etter et par år med nedgang. 4.676 bygg i det såkalte 100-metersbeltet ble påbegynt i 2009. Det er 8 prosent flere enn året før, viser tall fra SSB. De aller fleste fylker hadde en økning i byggevirksomheten i strandsonen i 2009 sammenlignet med året før. Unntakene er Sør-Trøndelag og Troms, der færre bygg ble igangsatt. Også byggevirksomheten langs norske vassdrag økte i 2009. I alt ble 4.846 bygninger igangsatt i 100-metersbeltet langs alle innsjøer og større elver.

De siste 5 årene har et flertall

av kommuner utarbeidet og vedtatt omfattende klimahandlingsplaner. Men foreløpig har lite skjedd for å følge opp ambisjonene, og i valgkampen virket det som mange har glemt tidligere vedtak. En undersøkelse gjennomført av Byggenæringens Landsforening blant landets ordførere og rådmenn for kort tid siden, viser at bare 6 % av kommunene stiller krav til miljø og klima når de setter i gang bygg- og anleggsprosjekter.

Ulovlige fyllinger

Naturvernforbundet slo også alarm for en tid tilbake. Forbundet rapporterte om minst 20.000 ulovlige fyllinger og deponier rundt om i landet som er i aktiv bruk. Bare i kommunen Øvre Eiker er det påvist 25 ulovlige deponier. Det kan lekke farlige miljøgifter fra bilvrak, elektronikk og annen søppel som deponeres ulovlig. Kommunene har alle verktøy som trengs, de kan bøtelegge og politianmelde. Ifølge Naturvernforbundet er det for lite miljøinteresse i kommunene som fører til at lite blir gjort.

Heller ikke på informasjonssiden etterkommer kommunene sitt ansvar overfor innbyggerne. På landsplan finnes flust av offentlig tilgjengelig miljøinformasjon, samlet på det statlige nettstedet miljøstatus.no. Men kommunene henger etter. Kun noen få, rettene sagt 18 av 430, har laget egne miljø- og samfunnsstatusrapporter på internett. Skarve 13 er med i det statlige prosjektet Livskraftige kommuner, der den enkelte kommune kan jobbe sammen i nettverk med andre kommuner om sta-

tus og utvikling av miljøet, samt mål og tiltak.

Alt i alt er situasjonen nedslående. Hvorfor står det så dårlig til med kommunenes miljøarbeid og –kompetanse? Tanken er nærliggende at miljø er blant de temaene som raskest nedprioriteres når budsjettet ikke strekker til og når rettighetsfestede kommunale oppgaver spiser opp mesteparten av tilgjengelige ressurser. Med slike rammevilkår blir klima og miljø til salderingsposter.

Lokal kompetanse trengs

Den såkalte MIK-reformen (Miljøvern i kommunene) på 1990-tallet innebar en øremerking av midler til kommunene til ansettelse av miljøvernledere. Men da ordningen opphørte i 1997, gikk antall kommuner med slike stillinger dramatisk tilbake. I dag har under 10 prosent av norske kommuner en egen miljøvernleder. Regjeringen lovte i 2005 å gjenreise miljøkompetansen i kommunene. Men dessverre har det lite skjedd på seks år.

Skal vi blåse liv i lokalt klima- og miljøarbeid, bør problemet angripes fra flere hold. For det første trenger kommunene friske penger, slik at de kan ansette fagpersoner med kompetanse på miljø. Dessuten trengs storstilt skoloring av kommuneansatte og politikere, slik at disse er bedre rustet til å håndtere oppgavene på klima- og miljøfeltet. Og så trenger vi selvsagt flere lokalpolitikere som er genuint opptatt av miljøet. Det siste er det imidlertid en og alene folket som bestemmer over, gjennom stemmeseddelen.

På landsplan finnes flust av offentlig tilgjengelig miljøinformasjon, samlet på det statlige nettstedet miljøstatus.no. Men kommunene henger etter.

Meningsmålinger

	Mars	April	Mai	+/- mars-mai	Mand. mai	+/- valg 09
Ap	32,9	30,5	30,8	-2,1	53	-11
Høyre	27,9	29,4	30,9	3,0	56	26
Frp	16,3	17,3	16,0	-0,3	30	-11
SV	4,5	4,5	4,2	-0,3	7	-4
Sp	5,3	5,1	4,6	-0,7	7	-4
Krf	5,4	5,1	5,1	-0,3	8	-2
V	4,6	5,2	4,7	0,1	7	5
Rødt	1,3	1,4	1,5	0,2	1	1
Andre	1,8	1,6	2,1	0,3	0	0

Tallene er et gjennomsnitt fra målingene i mars, april og mai 2012. Kilde: pollofpolls.no. Mandatfordeling mai 2012: Opposisjonen 101, Regjeringen 67, Ap 53, H+Krf+V 71, H+Frp 86.

Venstres mandater på Stortinget mai 2012

- Akershus
- Oslo
- Oslo 2
- Buskerud
- Rogaland
- Hordaland
- Sogn og Fjordane

(forutsetter fylkesvis lik fordeling av stemmene som i 2009)

Kalender

Se <http://www.venstre.no/kalenderen> for oppdatert informasjon

August:

24. - 26.: Programkomiteen

September:

01.: Førsteutkast frå programkomiteen

09.: Nominasjonsmøte Agder

10.: Sentralstyremøte

23.: Ekstraordinært nominasjonsmøte og årsmøte Østfold

Oktober:

03.: Nominasjonsmøte Sogn og Fjordane

19.: Sentralstyremøte

19. – 20.: Landsstyremøte

20. – 21.: Landskonferanse

26.: Nominasjonsmøte Telemark

27.: Nominasjonsmøte Vestfold

27.: Nominasjonsmøte Nord-Trøndelag

Hold deg oppdatert

venstre.no

venstre.no er Venstres primære informasjonskanal. Her finner du nyheter, politiske initiativer, informasjon om møter, om pågående prosesser, og ikke minst et rikholdig arkiv som gir svar på det meste.

<http://venstre.no/>

liberal.no

liberal.no er en åpen arena for alle som vil delta i debatt om og med Venstre. Her er både politikere, medlemmer og andre nysgjerrige aktive.

Trenger du hjelp eller opplæring? support@liberal.no

<http://liberal.no/>

Nyhetsbrev

Venstres stortingsgruppe sender ut nyhetsbrev på epost om Venstres initiativ i Stortinget, stortingsgruppas standpunkt i pågående debatter, og annet av interesse for de som vil holde seg oppdatert. Meld deg på og av her: <http://www.venstre.no/nyhetsbrev/>

Ukens medietips

Venstrefolk kan alltid bli mer synlige i det lokale mediebildet! En gang i uken sender Venstre ut tips til en aktuell sak som kan følges opp i media, noen forslag til leserbrev og en oversikt over hva som skjer i Stortinget. Motta ved å sende epost til: medietips@venstre.no

Dagens mediebilde

Venstre går hver morgen gjennom avisene for deg og plukker ut de viktigste politiske nyhetene – sendt til din epostboks før klokka 9 om morgenen. Send epost til mediebildet@venstre.no

Trond Enger ny generalsekretær

På landsstyremøtet i juni vart Trond Enger tilsett som ny generalsekretær i Venstre etter Terje

Breivik, som vart valt til nestleiar på landsmøtet denne våren.

Trond Enger er i dag generalsekretær i 4H Norge. Han har tidlegare hatt tilsvarende leiarstillingar i Landsrådet for Noregs Barne- og Ungdomsorganisasjonar (LNU) og Miljøagentene. Han har og vore leiar for Norsk Studentunion (NSU). Han har ei mangfaldig organisasjonsfering på ulike styrenivå.

Opprinneleg kjem Trond frå Buskerud, der han var fylkessekretær for Buskerud Venstre og sat i kommunestyret i Lier. Han har vore president i NLSF og har med det også møtt fast i Venstres lands-

styre. Han deltok også i programkomiteen før valet i 2009, og har sidan 2010 vore nestleiar i Oslo Venstre.

– Trond Enger er ein særskilt kompetent og eigna person som generalsekretær, seier partileiar Trine Skei Grande. – Han har god organisasjonsforståing, har brei erfaring som politisk og administrativ leiar og er godt kjent med Venstre på mange nivå. Vi ønskjer Trond velkommen i denne oppgåva, og eg er trygg på at dette blir gode år for Venstre!

Yngst i Norge

15 år gamle Alexander Ski Aasberg har nå blitt Venstres representant i utvalget for oppvekst og kultur i Råde kommune – og er med det antakelig Norges yngste politiker.

– Jeg har vært med på politiske møter før, sier 15-åringen til Fredrikstad Blad.

Mange har stilt spørsmål ved om en person som ikke har stemmerett kan utøve politisk makt, men det er fullt mulig. Loven sier at den som ikke har nådd stemmerettsalder (altså under 18 år), er valgbar, men ikke pliktig til å ta imot valg til utvalg, nemder og råd.

Det betyr at personer under 18 kan sitte i underutvalg, mens demåvære over 18 år for å sitte i kommunestyret. Lovens intensjon er at det skal være færrest mulige hindringer for å delta i demokratisk politisk arbeid, forklarer Østfold-avisa.

Engasjert

– Jeg sitter som nestleder i Ungdommens fylkesråd, jeg sitter i ungdomsrådet i Råde, jeg er leder i Råde Unge Venstre og var også med i 17.mai komiteen i år. Dessuten vet jeg mye om ungdommens kår i Råde, sier Alexander Ski Aasberg til avisa. – Jeg har selvsagt sommerfugler i maven, sier han.

Det er Christian Holstad Lillengs flytting til Vestlandet som åpner de politiske dørene for unge Alexander. Elin Marie Johannesensom hittil har sittet for Venstre i oppvekst og kulturutvalget skal ta Christian Holstad Lillengs plass i kommunestyre. Det er plassen etter henne som nå skal fylles av Alexander Ski Aasberg.

Belles drømmehelg

Belle Tial Tha Van Hmun fra Burma fikk sin store drøm oppfylt da Aung San Suu Kyi besøkte Norge. Den 17 år gamle jenta som bor i Moi i Rogaland fikk bli med stortingsrepresentant Borghild Tenden for å overhøre prisvinnerens Nobelforedrag i Oslo Rådhus, og fikk også overlevere en blomsterbukett til den burmesiske menneskerettighetsforkjemperen.

Nedleggelse av Bufetat – ingen god løsning

Uten Bufetat, og med det kommunale barnevernet som hovedaktør, hadde man fått et system uten oversikt.

Debatt

Jasmin Agovic-Nordaas

leder, Lenvik Venstre

Som liberal til sinns, og som vokst opp i et sentralisert system i det tidligere Jugoslavia, har jeg alltid favorisert desentralisering og avbyråkratisering av systemet. Men av og til er det slik at en desentralisering ikke nødvendigvis er den beste løsningen, sett ut i fra et rasjonelt, og ikke prinsippideologisk, ståsted. Slik sett reagerer jeg på uttalelser fra Venstres nestleder – Terje Breivik – i forbindelse med nedleggelse av Bufetat.

Riktig nok er det en del utfordringer i forhold til organisering og effektivisering av Bufetat, men en nedleggelse, og overføring av ansvaret til det kommunale Barnevernet, er langt i fra den beste løsningen. Jeg vil minne om at oppgaver som i dag utføres av Bufetat var tidligere forbeholdt Fylkeskommunen – et system som i stor grad var mindre effektivt, mer rotete, mer resurskrevende, og mindre vennlig for barn og ungdom enn dagens system med Bufetat.

Personlig har jeg vært fosterfar i snart to år – både som kommunalt fosterhjem og statlig fosterhjem (Bufetat). Siden min kone i tillegg jobber som vernepleier på en ungdomsinstitusjon, har vi bred erfaring med begge sys-

temer. Jeg kan med en gang si at Bufetat er en viktig brikke, og spiller en viktig rolle, samt utfører oppgaver som det kommunale Barnevernet hadde fått problemer med å løse, når det gjelder barnets og ungdommens beste.

Uten Bufetat, og med det kommunale Barnevernet som hovedaktør, hadde man fått et system uten oversikt. Bufetats fremste oppgave er å finne riktige plasseringer for barn og ungdom som havner under Barnevernets system i en avgrenset region – der flere kommuner er aktører. Et regionalt Bufetat-kontor har mye bedre kontroll og oversikt over hvilke kommuner som har ledig plass på institusjoner og fosterhjem, og hvilket fosterhjem egner seg best til hvilket barn, enn det kommunale Barnevernet har. Slik sett kan man ved hjelp av Bufetat få en raskere og mer effektiv utplassering når barnet eller ungdommen havner i systemet. Rent pedagogisk er en rask, og riktig, utplassering meget viktig i prosessen.

I tillegg til den nevnte oversiktsfunksjonen, spiller Bufetat en viktig rolle i forhold til rekruttering og oppfølging av fosterhjem. Dette må ikke undervurderes! Det

legg skulle få ansvar for rekruttering av fosterhjem. Det siste er i særlig grad skremmende tatt til etterretning hvor sårt vi trenger flere fosterhjem.

Det foregår en omfattende reform og omorganisering av Bufetat nå for tiden, med formål om en bedre effektivisering og avbyråkratisering av sektoren. Rasjonelt sett hadde det vært klokt av Venstre å avvente og se hva denne reformen kommer til å bringe, før man foreslår en nedleggelse av Bufetat. I mellomtiden hadde det vært greit av Terje Breivik å klargjøre mer i detaljer hva slags organisering han ser for seg. Hittil har han kun etterlyst nedleggelse av Bufetat og styrking av det kommunale Barnevernet, uten å skissere eller forklare hvordan han har tenkt å løse dette. Det er naivt å tro at man med et pennestrøk bare kan avskrive et helt ledd i systemet, uten at man selv har på plass en plan, strategi, og et erstatnings-system som virker bedre enn det nåværende.

Takk for i år!

Årets sommarleir på Hove satte nok ein gong ny deltakarrekord. I løpet av veka var heile 240 liberalarar innom det som var sommarens største politiske ungdomsleir, og truleg tidenes største Unge Venstre-leir.

– Leiren gjekk over all forventning. At vi kan samle så mange ungdommar på liberal leir ei veke, utan ein einaste uheldig episode, tyder på at norsk ungdom er betydeleg betre enn sitt rykte. I alle fall liberal ungdom, seier sommarleirgeneral Hanne Kvilhaugsvik.

Dei høgst varierende vèrtilhøva i Noreg denne sommaren tok ingen pause under UV-leiren, og deltakarane fekk oppleve alt frå strålende sol til monsunregn. Stemninga var like fullt på topp

under politiske foredrag, fotballturnering, ekstrem natursti, EurU-Vision, kulturell aften og resten av det rikholdige programmet.

Solid program

– Vi var særleg stolte av det faglege programmet i år. Sommarleirgeneral Kvilhaugsvik har gjort ein kjempejobb, og for ein liberalarar finst det knapt nokon meir inspirerende plass å vere i år enn på Unge Venstre sommarleir. Programmet hadde enorm breidde, og viste at vi ikkje er redde for å bli utfordra på eigen politikk eller på å utfordre samfunnet med nye idéar, seier Sveinung Rotevatn.

På programmet stod det som kunne krype og gå av profilerte venstrefolk som Trine Skei Grande, Ola Elvestuen og Terje Brevik.

I tillegg var det ei rekke eksterne innleiarar som er blant dei beste på sine saksfelt, mellom andre Georg Apenes, Willy Pedersen, Kristin Clemet, Eirik Newth, Ingeborg Gjærum, Paul Chaffey og Paal Frisvold. Totalt gjesta 45 foredragshaldarar årets sommarleir.

Dei siste tre åra har deltakartallet på sommarleiren gått frå 130, via 170 til årets 240 deltakarar. Hanne Kvilhaugsvik trur likevel leiren har potensiale til å bli endå større.

– Vi merkar at medlemmane våre trivst på leir, og opplegget blir betre og betre for kvar sommar. Neste år blir vi forhåpentlegvis endå fleire, og kan få ein kanonstart på stortingsvalkampen. Eg gler meg allereie!

Tre på leir

Kva var høgdepunktet på sommarleiren?

Benedicte Røvik (18), Hedmark:

– Eg kjem til å hugse ekstrem natursti lenge, mest på grunn av alle blåmerka. Elles var jo fotballturneringa eit høgdepunkt, sjølv om vi ikkje nådde målsetnaden vår om å yppe med Hordaland. Men vi var definitivt best på tribunene. Pløy den åker'n!

Alexander Ski Aasberg (15), Østfold:

– Det var utruleg bra å høyre foredraget til professor Willy Pedersen om krigen mot narkotika. Han drog parallellar til alkohol og forbodstida på 20-talet, og påpeikte mellom anna at ingen foreldre seier «no skal eg på byen for å ruse meg på alkohol». Det var veldig lærerikt.

Ingrid Handeland (18), Hordaland:

– At Hordaland vann fotballturneringa, så klart! Også kjem eg til å hugse høleregnet under foredraget til Kristin Clemet – det regna faktisk verre enn på Vestlandet! Foredraget var uansett veldig bra. Dette var min første leir, og den svarte definitivt til forventningane – og meir til.

Liberales svar på bustadkrisa

Stortingsvalkampen 2013 kjem til å handle om mange saker. Bustadmangelen og den kraftige veksten i bustadprisar ser ut til å segle opp som ei av dei verkeleg store. Kan Venstre bli det første partiet som tilbyr truverdige svar i bustadpolitikken?

Jurgilas og San Francisco Fed-seniorøkonom Kevin Lansing, har ein sett på norske huskjøparar sin risikovilje og forventningar om framtidig prisauke. Samanlikningar med data frå USA før bustadbobla sprakk i 2008 viser at Noreg kan vere på veg mot ein liknande sprekk. Dette blir støtta opp av rapportar frå Det internasjonale

I ein nylig publisert rapport, ført i pennen av Norges Bank-rådgjevar Marius

pengefondet, som tidlegare i år antyda at norske bustadprisar kan vere blåst opp med så mykje som 15-20 prosent.

Mange hugsar med gru tilbake på kræsjen i den norske bustadmarknaden på slutten av 80-talet, som førte til store utfordringar for svært mange hushaldningar. Den gongen (i 1988) var gjennomsnitteleg gjeldstyngde for ei norsk hushaldning 165 prosent av disponibel inntekt. No har gjeldstyngda stige igjen, og i 2011 var ho på skyhøge 205 prosent. Både Norges Bank og OECD har fleire gonger peika på den private gjeldstyngda som eit av dei største trugsmåla mot stabiliteten i den norske økonomien.

Den sterke veksten i bustadprisar og låneopptak skuldast i hovudsak to faktorar: 1) Kraftig folkevekst og sentralisering. 2) Eit skattesystem som i alt for stor grad premierer investering i fast eigedom. Dette gjer at det liberale svaret på bustadkrisa også bør vere todelt.

For det første må vi få fart i bustadbyggjinga i dette landet generelt, og rundt dei store byane spesielt. Den politiske utfordringa i denne samanhengen er å regulere nok areal til byggjing, sjølv om det til tider kan innebere å ofre nokre heilage kyr (eller snarare; det dei ein gong beita på). Unødvendige reguleringar bør mjukast opp eller fjernast (treng vi eigentleg snusirklar på alle bad?). Og så må vi byggje både tettare og høgare. Heile Noreg verken vil eller bør bu i Oslo. Men hadde hovudstaden vår vore like tettbygd som Paris kunne vi i faktisk gjort det.

For det andre må vi snart snakke om systemet for bustadbeskatning, kor vanskeleg det enn måtte vere. For det er rett og slett verken fornuftig eller sosialt at dei som står utanfor bustadmarknaden må betale store delar av låneutgiftene til dei som er innanfor. Rentefrådraget for bustadlån er ein skattelette på anslagsvis 40 milliardar kroner i året, som – kombinert med innrettinga av

formuesskatten – fører til at mange nyttar kjøp av fast eigedom (ikkje minst eigedom nummer 2 og 3) først og fremst som smart skatteplanleggjing. Det er ikkje bra for alle dei som berre er ute etter ein trygg plass å bu.

Dersom vi gradvis reduserte rentefrådraget over ein periode på ti år, og brukte den auka skatteinntangen til å fjerne formuesskatten og senkje inntektskatten for vanlege folk, ville konsekvensane for den enkelte familie bli små – men effektane på bustadmarknaden, rentenivået og nasjonaløkonomien ville vore svært gode.

Er dette enkle diskusjonar å ta? På ingen måte. Men så har heller aldri Venstre vore kjent for å skugge unna vanskelege diskusjonar. Vi skuldar i alle fall oss sjølve og veljarane å gje gode og ærlege svar på bustadkrisa før neste stortingsval.

Sveinung Rotevatn
sveinung@liberal.no

Nye ansikt på M16

Unge Venstre har ansatt Mikal Kvamsdal som ny generalsekretær. Han er 22 år, kommer fra Kristiansand, og har blant annet bakgrunn som generalsekretær i Hyperion og nestleder i Elevorganisasjonen.

– Jeg ser veldig fram til de neste to årene. Unge Venstre er en spennende organisasjon i stor vekst, og jeg er heldig som har et godt grunnlag å bygge videre på, sier Kvamsdal.

Kvamsdal startet i jobben 1.juni, og overtok stillingen etter Anders Mathisen Bergsaker.

Den nye generalsekretæren vil jobbe i tospann med Unge Venstres nye organisasjonssekretær, Signe Lill Sletmoen som allerede har vært i jobben siden 1. mars. Signe kommer fra Hamar, er aktiv i Oslo

Venstre og har en mastergrad i statsvitenskap.

– Jeg har lenge hatt lyst til å gjøre en innsats for Unge Venstre og Venstre. Denne jobben var en glimrende mulighet til å bli kjent med organisasjonen, og til å bidra i den viktige jobben vi skal gjøre sammen frem mot 2013, sier Sletmoen.

Sammen med leder Sveinung Rotevatn vil Mikal og Signe utgjøre det faste teamet på Unge Venstre-kontoret i Oslo. Ta gjerne turen innom og si hei om du er i byen!

UV-talent på Tinget

Mens andre var opptatt med strek, fikk tre utvalgte UV-medlemmer muligheten til å jobbe en uke på Stortinget. Elin Sandvik (20, Troms), Runar Mæland (23, Hordaland) og Martin Bekkelien (20, Oslo) er alle erfarne landsstyremedlemmer, og deltok i juni på Unge Venstre-skolen trinn fire. I løpet av uken med stortingsgruppen fikk de blant annet bryne seg på medietrening, tøffe case-oppgaver og de spennende forhandlingene om nytt klimaforlik. Toppskoleringen på Løvebakken er siste trinn i Unge Venstre-skolen, og blir arrangert én gang i året. Kanskje blir det din tur neste år?

B-BLAD

Retur:
Venstres Hovedorg.
Møllergt 16 0179
OSLO

Landskonferansen 2012:

En skole for kunnskap og like muligheter

Venstre inviterer alle folkevalde, tillitsvalde og medlemmer til landskonferanse! Tema i år: Skolepolitikk.

Skoledebatten i Noreg står i stampe. Tilsynelatande er alle parti samde om mål for skolen, og om mange virkemiddel. Likevel vert det ikkje gjennomført systematisk etterutdanning for lærarar, likevel må læraren forholde seg til eit omfattande skolebyråkrati, likevel får vi ikkje fanga opp elevar som slit tidlig nok.

Kva skal til for å revitalisere norsk skole og skoledebatt? Kva skal til for at Venstre etablerer seg med størst truverde av alle parti på skolepolitikk? Er det skolepolitikk som skal gjere Venstre til valvinnar i 2013? På konferansen vil vi også diskutere mål , strategi og tiltak fram mot valet i 2013 - lokalt og nasjonalt.

Landskonferansen er eit årleg høve for alle Venstrefolk til å møtast til fagleg og sosialt opplegg, og er ein viktig arena for intern debatt og skoloring. På konferansen kan ein møte Venstres eigne toppolitikarar, vanlege medlemmer, og eksterne innleiarar frå kultur og akademia.

Tid: **Laurdag 20. og søndag 21. oktober**

Stad: **Thon Hotel Opera, Oslo**

Påmelding, program og prisinformasjon:

www.venstre.no/landskonferanse

Vil du bli mer hardtslående på talerstolen?

I forbindelse med Venstres Landskonferanse 19.oktober holder Norges Venstrekvinne­lag «Bøllekurs» fredag fra kl 17.00 til 20.00 på Hotel Bristol. Fokus vil være på hvordan man skal skaffe seg større gjennomslag i ulike forsamlinger, en viktig egenskap for politikere. Instruktør blir Live Bressendorf Lindseth fra Kondor AS. Hun har lang erfaring med å holde slike kurs. Kurset er åpent for begge kjønn og gratis. Påmelding til kurset skjer på samme måte som påmelding til konferansen. Det er begrenset antall plasser.

Norges Venstrekvinne­lag

